

СИЛАБУС
ОК «Основи профорієнтаційної роботи»
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Викладач	Петровська Катерина Володимирівна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/etrovskyka/
Контактний телефон	-
E-mail викладача	ev_petrovska@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Щосереда з 13.00 до 14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів\годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	6\180	12	20	148	екзамен
заочна		8	8	164	

Семестр: VI семестр

Мова навчання: українська.

Ключові слова: професійний вибір, самовизначення, професія, праця, професіограма.

Мета курсу: підготовка здобувачів вищої освіти до здійснення профорієнтаційної роботи з учнями, забезпечення керування їхнім професійним самовизначенням, вибором професії.

Предмет курсу: професійне самовизначення особистості, її здатність до продуктивної, творчої праці.

Програмні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК-21. Здатність вибудовувати особистісно орієнтовану взаємодію суб'єктів соціально-педагогічного процесу.

СК-27. Здатність надавати соціально-педагогічну допомогу підліткам та молоді з питань професійного самовизначення з використанням традиційних та інноваційних форм профорієнтаційної роботи.

Результати навчання:

ПР-1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПР-26. Обирати і застосовувати методики соціальної діагностики, ефективні методи і технології соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в закладах освіти.

ПР-32. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Зміст курсу:

Тема 1. Загальні засади профорієнтаційної роботи. Значення профорієнтаційної роботи у сучасному суспільстві. Історичні аспекти світового розвитку профорієнтації. Система профорієнтаційної роботи в постсоціалістичних країнах (Польща, Чехія). Соціально-економічні особливості профорієнтації в розвинутих країнах (Велика Британія, Данія, США, Німеччина, Франція, Японія). Мета і завдання профорієнтації. Профорієнтаційна робота в Україні на сучасному етапі її розвитку. Тенденції і принципи профорієнтації. Рекомендації ЮНЕСКО щодо організації профорієнтаційної роботи.

Тема 2. Соціально-культурні та вікові аспекти професійного самовизначення. Вплив сім'ї, культури та соціального статусу на професійне самовизначення: роль сімейних традицій і очікувань; вплив культури та соціальних норм на професійні пріоритети; соціальний статус родини як чинник вибору професії. Вікові особливості професійного самовизначення: дошкільний вік: перші уявлення про професії; шкільний вік: формування інтересів і здібностей; підлітковий вік: пошук ідентичності та професійної мети. Об'єктивні та суб'єктивні умови успішного професійного самовизначення: освітнє середовище, доступ до інформації про професії; психологічні та емоційні фактори. Кризи професійного самовизначення: особливості криз у дошкільному, шкільному та підлітковому віці; стратегії подолання криз та підтримка особистості.

Тема 3. Професіограма та психограма: глибокий аналіз професій. Соціально-професійне самовизначення особистості. Сутність психологічного вивчення професій. Поняття про професіографію. Професіограма. Психограма. Психологічна класифікація професій. Особистісний професійний план: зміст і послідовність складання. Формула вибору професії.

Тема 4. Методи професійної діагностики та профконсультування. Основи професійної діагностики. Суть, предмет та завдання попередньої профорієнтаційної психодіагностики. Психофізіологічні особливості людини. Методи професійного самовизначення. Загальна характеристика особистості школяра в плані її профорієнтації. Методи вивчення особистості учня з метою профорієнтації. Інтегровані показники здатності учня до професійного самовизначення. Профдіагностичний висновок особистості. Аналіз професійної діяльності. Профпридатність та психологічні засади здійснення професійного відбору. Вимоги певного типу професій до працівника. Процес профконсультування: етапи, техніки, типові ситуації.

Тема 5. Професійна просвіта та активізація учнівської молоді. Теорія і методологія профорієнтації. Суть і завдання професійної просвіти та вимоги до її проведення. Форми й методи профпросвіти у школі. Профпросвіта в дошкільному, молодшому шкільному віці, в основній і старшій школі. Використання профорієнтаційних ігор, тренінгів і практичних завдань. Методика ознайомлення учнів з професіями. Суть, мета і завдання професійної активізації учнів. Форми професійної активізації учнів. Профорієнтаційні ігри як засоби активізації професійного вибору. Професійна проба, як основа професійної активізації: суть, зміст, структура та методика проведення.

Тема 6. Система професійної орієнтації учнівської молоді: управління та компоненти. Управління системою профорієнтації, її структура, періоди та етапи. Основні компоненти системи профорієнтації: профконсультування, просвіта, адаптація. Функціонування і взаємозв'язок компонентів системи профорієнтації. Особливості профконсультації школярів: етапи профорієнтаційної роботи зі школярами різного віку; особливості компонентів профорієнтаційної роботи в школі; типові ситуації профконсультації школярів. Аналіз типових помилок при виборі професії.

Тема 7. Технології у профорієнтаційній роботі. Використання цифрових технологій у профорієнтаційній роботі. Роль технологій у сучасному суспільстві. Значення цифрових інструментів для профорієнтації. Основні технології у профорієнтаційній роботі: онлайн-платформи для профорієнтації (CareerHub, ProfExplorer, платформи державної служби зайнятості); використання штучного інтелекту для професійного тестування; віртуальна реальність (VR) для ознайомлення з професіями; соціальні мережі як інструмент професійної інформації. Переваги та виклики технологій: ефективність, доступність, масштабованість; ризики: цифровий розрив, неповнота інформації, етичні аспекти. Розбір функціоналу популярних платформ. Огляд кейсів використання VR у профорієнтації. Тенденції розвитку цифрових технологій у сфері профорієнтації.

Тема 8. Тенденції на ринку праці та професії майбутнього. Огляд змін на ринку праці: технологічні та економічні фактори. Роль глобалізації та інновацій у трансформації ринку праці. Аналіз актуальних трендів та нових професій. Розвиток технологій: автоматизація, штучний інтелект (ШІ), роботизація. Зростання попиту на технологічні спеціальності: програмування, аналіз даних, кібербезпека. Гнучкість праці: віддалена робота та фріланс. Екологічні професії: сталий розвиток, відновлювальні джерела енергії. Нові професії майбутнього: Спеціалісти з даних: дата-сайєнтисти, аналітики даних. Фахівці з кібербезпеки. Професії, пов'язані з екологічною стійкістю: екологічні консультанти, інженери з управління відходами. Робототехніки та інженери автоматизації. Співвідношення попиту та пропозиції на ринку праці. Нестача кваліфікованих кадрів: прогноз розвитку нових спеціальностей. Роль освіти та перепідготовки кадрів. Розвиток soft та hard skills для професійного успіху. Hard skills: технічні навички, програмування, робота з технологіями. Soft skills: лідерство, комунікація, емоційний інтелект, адаптивність.

Тема 9. Соціально-професійна адаптація. Поняття про професійну адаптацію: сутність та види адаптації. Етапи, методи, критерії соціально-професійної адаптації. Фактори, показники і критерії соціально-професійної адаптації. Методи та форми соціально-психологічного дослідження процесу адаптації. Індивідуальний стиль діяльності та розвиток професійної кар'єри.

Тема 10. Розвиток комунікативних та організаційних навичок оптантів. Визначення основних понять: комунікація, організаційні навички, емпатія, команда. Роль комунікативних і організаційних навичок у професійній діяльності оптантів. Складові комунікації: вербальна та невербальна комунікація, активне слухання, зворотний зв'язок. Особливості спілкування в умовах навчального процесу. Стратегії ефективного спілкування: ясність, відкрите ставлення, адаптація до потреб аудиторії. Емпатія в професійному контексті. Визначення емпатії та її важливість для оптантів. Методи розвитку емпатії у професійній діяльності. Визначення організаційних навичок в професії оптанта. Планування та організація роботи: постановка цілей, розподіл ресурсів, час-менеджмент. Застосування організаційних навичок для ефективної роботи з учнями, організація занять, проєктів, заходів. Важливість командної роботи для успішного професійного супроводу.

Тема 11. Економічні аспекти вибору професії. Визначення економічних аспектів вибору професії. Вплив економічних змін на вибір професій. Економічні цикли та їх вплив на попит на різні професії. Роль технологічних змін у трансформації ринку праці: автоматизація, цифровізація, глобалізація. Вплив економічних криз та зростання нових секторів на професійні уподобання. Огляд можливостей для самозайнятості та підприємництва: фріланс, стартапи, онлайн-бізнес. Сфери для розвитку самозайнятості: технології, творчі

індустрії, послуги, торгівля. Навчання основам підприємництва та самозайнятості для молоді. Поради щодо гнучкості та адаптивності на ринку праці. Конкурентоспроможність на ринку праці: перепідготовка, розвиток soft і hard skills. Інструменти доступні для розвитку підприємницьких навичок серед молоді.

Тема 12. Професійна переорієнтація та навчання протягом життя. Стан та психологічні особливості дослідження професійної переорієнтації особистості. Суть, мета і завдання професійної переорієнтації людини. Основні етапи професійної переорієнтації особистості. Фактори, які впливають на процес професійної переорієнтації особистості. Роль навчання у процесі переорієнтації. Професії, які вимагають постійного розвитку.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, вступна бесіда, сторітейлінг, навчальна дискусія, мозковий штурм); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, скрайбінг, навчальні фільми); практичні (вправи, гейміфікація, дослідження, проектування).

Політика курсу:

Особливості проведення навчальних занять: заняття проводяться у формі дискусій, мозкових штурмів; висловлювання власної точки зору заохочується;

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності та неправомірного використання технологій ІІІ не толеруються; підтримка створення освітньо-наукового середовища, побудованого на прозорості, доброчесності та високих стандартах наукової етики.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки, ноутбук.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль

Денна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 2.					
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 3.					
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 4.					
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 5.					
-	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	7	5	25
Тема 6.					

відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 7					
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 8					
-	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	7	5	25
Тема 9					
-	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	7	5	25
Тема 10					
-	-	10	10	5	25
Тема 11					
-	-	10	10	5	25
Тема 12					
-	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	7	5	25
Загалом					300
Підрахунок					
Середнє арифметичне 300 \ 6 кредити = 50 балів максимум / 35 мінімум					

Заочна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 2.					
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 3.					
відвідування – 1	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 4.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 5.					
-	-	10	10	5	25
Тема 6.					
-	-	10	10	5	25
Тема 7					
-	-	10	10	5	25
Тема 8					
-	-	10	10	5	25
Тема 9					
-	-	10	10	5	25
Тема 10					
-	-	10	10	5	25
Тема 11					
-	-	10	10	5	25
Тема 12					
-	теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	7	5	25
Загалом					300
Підрахунок					
Середнє арифметичне 300 \ 6 кредити = 50 балів максимум / 35 мінімум					

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо. Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання, систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Допуск до підсумкового контролю здійснюється якщо здобувач вищої освіти набрав прохідний бал (35 балів).

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

Дет – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу	Екзамен	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3			50	100
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2			
25		25		25				
Тема 4		Тема 5		Тема 6				
4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2			
25		25		25				
Тема 7		Тема 8		Тема 9				
7.1	7.2	8.1	8.2	9.1	9.2			
25		25		25				
Тема 10		Тема 11		Тема 12				
10.1	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2			
25		25		25				

Шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел:

- Гончарова Н.О. Основи професійної орієнтації / За ред. В.Ф. Моргуна. Навчальний посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 168 с.
- Кашкар'ова Л. Р. Профорієнтація та профвідбір: Навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «Практична психологія». Бердянськ: БДПУ, 2011. 192 с.
- Кокун О. М. Теоретико-методологічні засади дистанційної психодіагностики в професійній сфері / О. М. Кокун // Практична психологія та соціальна робота. 2010. №7. С. 65-68.
- Конвенція про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів №142. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_057
- Конспект профорієнтаційного заняття «Професії майбутнього» : наук. - практ. реком. / Л. М. Капченко, Н. В. Савченко, Н. В. Ортікова, Н. В. Балашова, Л. Й. Літвінчук, О. В. Грамма. К. : ІПК ДСЗУ, 2017. 35 с. URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/konspektproforiyentaciyного-zanyattya-profesiyi-maybutnogo-2017>
- Концепція державної системи професійної орієнтації населення, затверджена Постановою КМ України від 17 вересня 2008 р. № 842. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF>
- Професія. Кар'єра. Успіх : Метод. посіб. / Автори-упоряд. : Лях Т. Л., Малієнко Ю. М., Тимошенко Н. Є., Цюман Т. П., Шеламкова А. М.; За аг. ред. Цюман Т. П. Видання друге, перероб. й доп. К. : Основа – Принт, 2010. 184 с.
- Путівник профорієнтації : наук. - практ. реком. / Н. Г. Джинчарадзе, Л. Й. Літвінчук, Н. В. Савченко, Н. В. Ортікова, Н. В. Балашова, О. В. Грамма, М. В. Богуслав. К. : ІПК ДСЗУ, 2018. 43 с. URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/putivnyk-proforiyentaciyi-2018>
- Путівник профорієнтації : наук. - практ. реком. / Н.Г. Джинчарадзе, Л.Й. Літвінчук, Н.В. Савченко, Н.В. Ортікова, Н.В. Балашова, О.В. Грамма, М.В. Богуслав. К.: ІПК ДСЗУ, 2018. 43 с. Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/putivnyk-proforiyentaciyi-2018>
- Янцур М. С. Практикум з професійної орієнтації і методики профорієнтаційної роботи. Навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 216 с.
- Янцур М. С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи. Курс лекцій. Навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 464 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.
4. Електронна навчальна платформа Moodle БДПУ <https://edu.bdpu.org/login/index.php>.
5. Інформаційно-методичні сайти:
 - www.profosvita.org.ua.
 - класифікатор професій ДК 003:2010. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dk003.com/>
 - <http://www.management.com.ua/hrm/> – вітчизняний інтернет-портал для управлінців, розділ «Персонал» наповнюється статтями та матеріалами для практичного застосування у HRменеджменті.
 - <http://www.hrliga.com/> – спільнота кадровиків і фахівців з управління персоналом – новини, статті, журнал «MeНеджеR по персоналу».
 - <http://profi.dcz.gov.ua/tests/> – Державна служба зайнятості – Платформа профорієнтації та розвитку кар'єри.
 - <https://www.dcz.gov.ua/storinka/profesiyna-oriyentaciya> – Державна служба зайнятості – Професійна орієнтація.
 - <http://zakon.rada.gov.ua/> – Законодавство України.